

ELEMENTE DE DATARE A HANURILOR PATRIA ȘI NECULESCULUI*

Ana Maria Hariton**

Keywords: Urban architecture, rural character, commercial inn, traditional typologies.

Abstract: Paradoxically, when speaking about the urban architecture of Wallachia, we refer to buildings that transpose into the urban space the characteristics of vernacular architecture. However, the modelling influences of this type of formal expression are multiple and owe much to the transit of Bulgarian and Macedonian master masons through the Ottoman Empire. Representing the typical built stock of Bucharest up to the first half of the nineteenth century, this architecture is going to be almost totally replaced by neoclassical, neo-Gothic and eclectic buildings.

The late recognition of the value of town architecture is mostly due to causes linked to “the image” of Bucharest. At the turn of the nineteenth century, the city wanted to erase its rural aspect and emphasize the importance of its recently built representative great eclectic palaces. Nevertheless a parallel reality constituted by its rural character impregnates the city up to the present day. “*Europe did never have, since the end of World War II, a capital more submissive to the rural than Bucharest.*” Until the 70’s urban architecture was still perceived as minor and somewhat insignificant.

Then a major change in trend appeared, while Romania underwent a period dominated by *protocronism* - a theory aiming at emphasising Romanian priorities in the most diverse domains. This period overlaps the restoration campaign in the Historic Centre of Bucharest, conducted by architect *Constantin Joja*. Its goal was to convey the “true image” of the town, by eliminating some of the eclectic façades and reconstituting building fronts in the style called urban architecture. This controversial restoration approach resulted in very successful examples (as in the case of *Manuc Inn*, based on consistent iconographic data) but also in the creation of a series of new façades designed by the architects.

Under these circumstances the conservation of the few examples of authentic urban architecture becomes even more significant. Two of the buildings erected in the style, belong to a program that was still representative for Bucharest in the first decades of the 19th century: the commercial inn – a late and small scale version of the Great Inns described by *Frederic Damé* as characteristic buildings of the 18th century Bucharest. Both are to be found in *Calea Moșilor (Podul Târgului de Afară)*, in different stages of use and conservation.

Because it belongs to traditional typologies, dating urban architecture is particularly difficult. Based mainly on the characteristics of the buildings, with little or irrelevant documentary support, the supposed construction dates of the two inns are in fact, significantly prior to the real date of their completion. Establishing the exact building date does not diminish their value, demonstrating the late persistence of local models.

Patria Inn – mentioned by *Ulysse de Marsillac* in 1877 as *Patria Hotel*, with 53 rooms, coffee shop and billiard – is located in *Patria street*, in the district of *Sfântul Ion cel Nou*. Being known almost since its completion as a hotel, it does not figure in *George Potra*’s exhaustive *History of Bucharest’s Inns*. According to *Ionnescu Gion*, at the end of the 18th century, the princely jail was situated on the site occupied later by *Patria street* – the former *Rahtivan alley*. Obviously, this information leads to the conclusion that the building dates back only to the 19th century. However *Constantin Joja* identifies it as “*The Old Barracks*” represented in a watercolour from 1855, and asserts that it is one of the most beautiful and representative buildings of the 18th century. The watercolour certainly represents the courtyard of the inn, but probably both the name of the place and date are mistaken. The most recent dating of the inn belongs to architect *Dan Ionescu*. According to him the building was erected between 1835-1840 and completed around 1870.

The most relevant documents, concerning Bucharest at the middle of 19th century are the *Borroczyń plans*. The characteristic shape of the building does not appear in the 1846, nor in the 1852 plan. The 1846 and 1847-1852 *Borroczyń plans*, confirm *Ionnescu Gion*’s information about *Rahtivan alley (Ulița Rahtivanului)*. On the site presently occupied by the inn, one can see several buildings on a piece of land marked with the name of the owner, with slight differences in spelling: *Ractivanu* (1846) / *Rahtivan* (1847-1852). It is therefore certain that the inn was built after 1852.

Documentary evidence found in the Archives of Bucharest Municipality confirms this dating. On 28 August 1867, the owner requests a building permit, for the completion of the roof of his inn situated in *Patria Street*. In the *Pappasoglu Plan* (1875) the inn is represented as a U shaped building, leading to the conclusion that part of the southern wing and the eastern wing were added after that date.

The outer façades of the inn have an elaborate design, marking the corner, the central axis of the building and the entrance by wide openings with semicircular arches supported by pilasters and balconies with delicate ironwork. The interior courtyard presents the characteristic elements of *urban architecture*: open galleries at ground floor enclosed by glass panes with dense window framing at first level, the entrance corner adorned by the apparent staircase. The late completion date does not diminish the value of the building, representative for Romanian urban architecture.

* Comunicare susținută în cadrul simpozionului *Arhitectură. Restaurare. Arheologie* în anul 2009 (ARA/10).

** Ana Maria Hariton: Universitatea *Spiru Haret*, Facultatea de Arhitectură.

Situated in *Calea Moșilor*, opposite *Răzvan* church, *Niculescu Inn* is known as one of the best documented buildings in Bucharest. Documentary evidence - consisting of a series of judicial acts, describing acquisition and sale of land and buildings - covers a period of 200 years (1650-1860), from the first owner - *Șerban* the psalm reader - to the last one - *Panaït Nicolau*, who bought the inn in 1946.

The documentary evidence is, in this case, misleading. The building perfectly matches the description in the sales documents, it also appears in identical shape in the *Borroczyń plans* (1846; 1852). Corroborated with the elements of architectural style this might lead to an 18th century dating. However we must take into account that in 1847 *The Great Fire* destroyed 12 churches and 12 central districts of Bucharest. The destruction of the old building is therefore highly probable.

This hypothesis is confirmed by the sketch drawn on the building permit concerning the houses situated on the southern limit of the plot. The note accompanying the permit specifies: *the alignment on this side is established by the great buildings erected after The Fire*. The inn was subsequently built after 1847, probably on the vaulted basement of the old building, the lateral wing being probably added before 1895 (when it appears on the *Army's Geographic Institute Map*).

The main façade, in a very poor physical condition, has a beautiful neoclassical decoration but the courtyard front has been totally modified by repeated alterations.

Both inns illustrate the main characteristics of 17th and 19th century urban architecture, as described by *Grigore Ionescu*: *a typically local architecture, with a less distant character even when imposing: building materials are less luxurious, the building technique is less learned, its characteristic style more realistic, more impregnated by popular tradition, more picturesque*.

Cuvinte cheie: Tipologii tradiționale, arhitectură orășenească, caracter rural, han.

Rezumat: Articolul oferă elemente cheie pentru stabilirea datei construirii hanurilor Patria și Neculescului, rezultate din studiul documentelor din Arhiva Primăriei Municipiului București. Construite în stilul arhitecturii orășenești de sfârșit de secol XVIII - început de secol XIX, ambele hanuri au fost fie ignorate, fie antedatate din considerente de „imagine”. Datarea exactă nu le știrbește cu nimic valoarea, dovedind persistența târzie a unor tipologii tradiționale.

În mod paradoxal, atunci când vorbim, folosind un termen consacrat, despre arhitectura orășenească a Munteniei, ne referim la o arhitectură ce transpune în spațiul urban elementele caracteristice ale arhitecturii populare. Influențele modelatoare ale acestui tip de exprimare formală, reprezentată în mare parte prin locuințe și clădirile din zona comercială a orașelor, sunt însă multiple și se datorează în aceeași măsură circulației meșterilor macedoneni și bulgari în Imperiul Otoman.

Caracteristice pentru București, până în prima jumătate a secolului XIX, aceste clădiri vor fi înlocuite aproape în totalitate de cele realizate în noile stiluri occidentale - în succesiunea stilistică neoclasic, neogotic, eclectic.

Recunoașterea valorii arhitecturii orășenești este relativ târzie, fenomenul având multiple cauze, multe dintre ele legate de „imaginea” Bucureștiului. Descrierile călătorilor străini, până la sfârșitul secolului al XIX-lea, ne oferă o imagine a unui București înverzit, cu curți și grădini, cu case boierești retrase în umbra vegetației dense. De la jumătatea secolului al XIX-lea, modernizarea rapidă a întregii societăți românești implică și promovarea modelelor stilistice ale arhitecturii occidentale. Totul se supune paradigmei dominante a epocii: europenizarea. Începută cu stângăcii inerente, promovarea noilor stiluri se va realiza întâi prin clădiri de dimensiuni relativ modeste construite după proiectele arhitecților străini, culminând la sfârșit de secol XIX și început de secol XX, cu marile monumente ale eclecticismului: Palatul de Justiție, Palatul Poștei Centrale, Palatul Casei de Depuneri și Consemnațiuni, Clădirea Băncii Naționale, Atheneul Român. Aceasta este imaginea pe care Bucureștiul de început de secol XX dorește să o ofere.

O realitate paralelă subzistă însă cu încăpățănare. Caracterul rural al Bucureștiului transpare în silueta orașului (Fig.1), în lumea pestriță ce umple piețele alimentare, în arhitectura hanurilor de margine de oraș și a bazarelor. Această realitate se regăsește și mult mai târziu. Cei ce își mai amintesc Piața Unirii, dinaintea trasării axei „Victoria Socialismului” (azi Bulevardul Unirii) nu pot să nu păstreze în minte imaginile unei zone urbane dominate de prezența țăranilor. Chiar și azi străinii remarcă acest caracter rural al orașului. Claude Karnooh îl atribuie deplasărilor de populație culminând în epoca Ceaușescu: *„Abia venite din satele lor, aceste mulțimi dezrădăcinate nu aveau încă sufletul destul de pătruns de urbanitate ca să reziste, interior, răsturnării sociale aduse de regimul comunist. Sub mantia lui de beton, orașul contemporan ascunde ceva rural, greu de definit, care amintește de târgușorul prea repede dezvoltat, jenat și oarecum încurcat într-o haină care nu i se potrivește..... Niciodată, în Europa, de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial încoace, nu a existat*

Fig. 1. Bucureștii în 1822 – album jubiliar Socec.

*capitală mai supusă satului decât Bucureștiul.*¹

Desigur această imagine de târg este departe de cea pe care Bucureștiul dorea și dorește să o transmită. Totuși o răsturnare semnificativă a situației se produce la începutul anilor '70.

„Începând din 1971 s-a declanșat mica revoluție culturală în stil românesc”.² România trece printr-o perioadă de naționalism frenetic: „Românii au trecut și ei printr-o febră asemănătoare, cunoscută sub numele de protocronism, teorie vizând scoaterea în evidență a priorităților românești în cele mai diverse domenii”.³ Arhitectura nu face excepție, este perioada în care se studiază în cadrul Institutului de Arhitectură celebrele fațade cu „elemente românești”. Tot în perioada anilor '70 (de fapt până în 1977) are loc campania de restaurări din centrul istoric, condusă de arhitectul Constantin Joja, adeptul reconstituirii „adevăratei fețe” a orașului, prin eliminarea fațadelor eclectice și reconstituirea, de multe ori fără bază documentară, a unor fațade în stilul denumit arhitectură urbană. Cu merite incontestabile în descoperirea valorilor arhitecturii urbane, Joja o consideră o arhitectură pur românească (având drept elemente definitorii galeria, geamlâcul și un tip de compoziție dominat de orizontale), negând orice influență a arhitecturii culte în acest domeniu, până la începutul secolului al XIX-lea.

În urma campaniei de restaurări (cu realizări remarcabile, printre care cea mai importantă este restaurarea Hanului Manuc) au rezultat și o serie de fațade compuse de restauratori în stilul arhitecturii urbane. În această situație, păstrarea și restaurarea puținelor exemple de arhitectură orășenească rămase devine cu atât mai prețioasă. Două dintre acestea, amplasate pe și în apropierea traseului căii Moșilor, sunt clădiri tipice aparținând unui program de arhitectură încă bine reprezentat în prima jumătate a secolului al XIX-lea – hanul cu prăvălii.

Dedicate locuirii temporare de către străinii veniți în oraș – în mare parte negustori – hanurile apăruseră în București încă din secolul al XVI-lea.⁴ Deși unii autori (Trandafir Iliescu, Ion Paraschiv) le consideră un strămoș direct al hotelului, aceste hanuri aveau de fapt o funcțiune esențial comercială.

¹ Karnooh 1994, p. 41.

² Boia 2002, p. 122.

³ *Ibidem*, p. 124.

⁴ Mucenic 2004, p. 13.

Termenul definește o serie întreagă de construcții dintre cele mai diverse. Hanurile bucureștene despre care vorbește George Potra, clasificându-le după proprietari în patru categorii (domnești, mănăstirești, boierești și neguțătoarești) erau clădiri diferind ca aspect și, parțial, ca funcțiune.

Dintre acestea, primele mari hanuri situate în centrul comercial al orașului, sunt adevărate cetăți negustorești și constituie, după Frederic Damé, una dintre trăsăturile caracteristice ale Bucureștiului de sfârșit de secol XVIII. „*Un des traits caractéristiques du Bucarest de il y a un peu plus de cent ans, était l'existence des hans, immenses constructions qui étaient à la fois des dépôts pour les marchandises venues de l'étranger et des auberges pour les voyageurs. Imaginez une vaste cour qu'entouraient des hautes et fortes murailles en brique percées d'une seule ouverture fermée par une porte blindée. Au dessus des caves profondes, des magasins voûtés, ouvrant sur la cour. Au premier étage des chambres dont les portes et les fenêtres donnaient sur une galerie ouverte à laquelle on accédait par deux grands escaliers couverts faisant face l'un à l'autre.*”⁵ Tot Damé clasifică hanurile în două categorii: hanuri de prim rang, cu biserică, și hanuri de rangul doi, fără biserică, dar cu magazine la fațadă. A doua categorie constituie un tip arhitectural mai recent, rezultat inițial din spargerea zidului exterior al vechilor hanuri, așa cum reiese și din descrierea lui Ionescu Gion. „*Într-aceste ziduri acolo unde ulița era mai vie sau cum diceau betrânii neguțători bucureșteni: unde era „bătaia târgului” se aflau clădite prăvălii cu o ușa puternică de stejar, acoperită cu tablă de fier și cu una sau două ferestre mici și armate cu drugi groși de fer. De multe ori ferestrele lipseau cu desăvârșire.*”

De-asupra prăvăliei, zid înalt cu câte uă ferestruică abia vizibilă ca un ochiu de pod ... prăvălii de felul acestora erau multe în zidurile hanului, pe dinafară”.⁶

Grupate inițial în zona dintre Curtea Domnească și Ulița Mare, hanurile bucureștene se înșiruie spre puncte din ce în ce mai excentrice de-a lungul a două trasee principale: Podul Mogoșoaiei și Podul Târgului de Afară. Pe acesta din urmă, traseu al unui comerț țărănesc plin de vitalitate, se găseau; Hanul Bazaca – stradă comercială ce unea capătul Căii Moșilor cu strada Halelor; Hanul Patria la intersecția străzilor Patria și Sfântul Ioan Nou; Hanul Papazoglu la intersecția cu strada Decebal; Hanul Neculescului așezat vis-a-vis de biserica Răzvan aproape de intersecția cu actuala stradă Calomfirescu, apoi hanurile Herișescu și Hiler în aceeași zonă; Hanul Cernica la intersecția cu strada Cernica - peste drum de biserica Sfinților; Hanul Mavromolu și, în dreptul pieței Obor, Hanul Piteșteanului.

Dintre toate aceste hanuri au supraviețuit până azi Hanul Patria și Hanul Neculescului, două exemple de han cu o arhitectură tipică pentru începutul secolului al XIX-lea, cu fațade cu elemente neoclasiche, cu proporții și mod de execuție specifice unei arhitecturi vehiculate de meșteri bulgari sau macedoneni pe teritoriul țărilor aflate sub suzeranitate turcească.⁷ Reminiscențe ale unui București rural, clădirile acestor hanuri păstrează nealterat caracterul original al Căii Moșilor. Datorită caracteristicilor stilistice ce perpetuează modele mult mai vechi decât data propriu-zisă a construirii, cele două clădiri au fost mult antedatate de cercetători. Stabilirea cu mai mare exactitate a datei construirii nu le diminuează în nici un fel valoarea arhitecturală și dovedește persistența târzie a unui mod de a construi.

Hanul Patria, menționat de Ulysse de Marsillac în 1877 ca Hotel Patria, cu 53 de camere, cafenea, restaurant și biliard, se găsea în mahalaua Sfântul Ioan cel Nou ce se întindea „*din actuala stradă Patria la dreapta pe deasupra viei domnesci până spre Jicnița*”.⁸ În lipsa unor documente certe avem mai multe posibilități de datare a construcției.

Clădirea hanului a fost construită după primele decenii ale secolului al XIX-lea, fiindcă, după cum spune Ionescu Gion, la sfârșitul secolului al XVIII-lea „*Pușcăria Domnească se înălța dârză și întunecoasă pe locul unde suie ulița Rahtivanului azi strada Patria*”.⁹

Fiind cunoscut aproape de la început drept hotel, hanul nu figurează nici în exhaustiva lucrare

⁵ Damé 1907, p. 56, 57.

⁶ Ionescu-Gion 1899, p. 477.

⁷ Mucenic 1998.

⁸ Ionescu-Gion 1899, p. 478.

⁹ *Ibidem*.

Fig. 2. Acuarea cunoscută drept *Cazarma Vecbe pe la 1855*.

Fig. 3. Curtea interioară a hanului Patria - zona scărilor.

a lui George Potra, „*Istoricul hanurilor bucureștene*”.

Constantin Joja identifică, totuși, hanul drept Cazarma Veche, acuarelată în 1856 (Fig. 2), susținând că arhitectura curții nu a suferit nici un fel de modificare, însă fațadele exterioare și-au schimbat mult înfățișarea. Tradiția orală a fundației Elias susține și ea această variantă.

Datarea cea mai recentă îi aparține arhitectului Dan Ionescu (în broșura „*Capitala București 1847-1854*”, editată de Art Historia în 2006) și dă ca dată de începere a construirii hanului perioada 1835-1840 și 1870 ca dată de încheiere a construcției edificate în etape.

Mai mult ca sigur greșită ca datare și titulatură a locului, acuarela cunoscută drept *Cazarma Veche pe la 1855*, înfățișează cu certitudine curtea hanului Patria (Fig. 3), ușor de recunoscut după cele 5 arcade ale laturii dinspre str. Sf. Ion Nou, poziția gangului și forma scării. Studiul planurilor și hărților Bucureștiului duce însă la o datare mult mai târzie, datare confirmată și de un document aflat în Arhivele Municipiului București.

Clădirea de dimensiuni relativ mari și formă inconfundabilă a hanului nu figurează în planul Borroczyn ante 1852, astfel este puțin probabil ca în '56 să fi fost deja Cazarma Veche și în nici un caz *exemplarul cel mai curat de arhitectură românească din secolul al XVIII-lea*.¹⁰ De asemenea, planul Borroczyn din 1846 (Fig. 4) întărește informațiile oferite de Ionescu Gion. În caroul cu parcelele din spatele bisericii sf. Ion Nou, în poziția ocupată azi de hanul Patria figurează ca proprietar D. Ractivanu (în planul Borroczyn, elaborat după 1847 și înainte de 1852 – Fig. 5 – pe lot figurează numele proprietarului cu ortografia Rahtivan) cu mai multe construcții aliniate la actuala stradă Patria. Putem deci afirma cu certitudine că, până în 1852 hanul nu era construit și strada, după obiceiul care abia începuse să se schimbe după 1830, purta numele proprietarului mai de vază: *Ulița Rahtivanului*.

Arhitectura urbană românească e greu de datat și se poate presupune mai degrabă că hanul este o construcție realizată după 1852, care vehiculează un vocabular formal mai vechi decât perioada construirii. În favoarea acestei datări vine și *cererea din 28 August 1867 înregistrată la Primăria Comunei București sub numărul 1417 (Arhivele Municipiului București, Fondul P.M.B. Serviciul Tehnic dos. 6/1867)*

Domnule Primar,

Având trebuință a face învelitoarea în patru furci fără pereți învelită în metal înăuntru hanului meu din strada Patria sub Sf. Gheorghe Vechi, Coloarea de Roșu Vă rog plecatu Domnule primaru a-mi elibera cuvenitul biletu.

Plecăciune

Semnătura proprietarului este, din păcate, indescifrabilă. Putem presupune însă că 1867 este data încheierii construcției. În Planul Pappasoglu din 1875 (Fig. 6), Hanul figurează ca o construcție în U, cu laturile de pe strada Patria, strada Sf. Ion Nou și corpul de clădire cu două etaje ce ocupă parțial latura de sud. Este probabil că anexele cu etaj, situate pe laturile de est și sud, au fost construite ulterior (Fig. 7,8).

Hanul își schimbă proprietarul de mai multe ori, fiind cumpărat în 1876 de frații Elias de la un general (?) Protopopescu.¹¹ În 1878 noii proprietari solicită un bilet de permisiune pentru *a repara învelitoarea și tencuiala zidului unde este stricată din proprietatea noastră Hotelu „Patria”*.¹² Clădirea apăruse deja sub noua denumire în ghidul din 1877 al lui Ulysse de Marsillac.

Fațadele exterioare ale hanului au o compoziție complexă cu marcarea colțului intrării (Fig. 9) și traveei principale prin goluri ample înconjurate de arce în plin cîntu susținute de coloane angajate sau pilaștri, prezentând balcoane cu console fine și feronerie delicată deasupra traveelor centrale. În curtea interioară a hanului Patria se regăsesc elementele caracteristice ale arhitecturii orășenești: galeria deschisă la parter și închisă cu geamlăc la etajul 1. Colțul intrării este accentuat de un foișor vitrat ce cuprinde casa scării. Data la care a fost construit nu-i știrbește cu nimic calitatea de exemplar reprezentativ al arhitecturii urbane românești (Fig. 10).

Cu fațada principală spre calea Moșilor și intrarea din strada Calomfirescu, Hanul Neculescului (Fig. 11)

¹⁰ Joja 1981, p. 133.

¹¹ Informație neverificată documentar, furnizată de reprezentanții fundației Elias.

¹² Arhivele Municipiului București, fond P.M.B. Serviciul Tehnic dos. 6/1878.

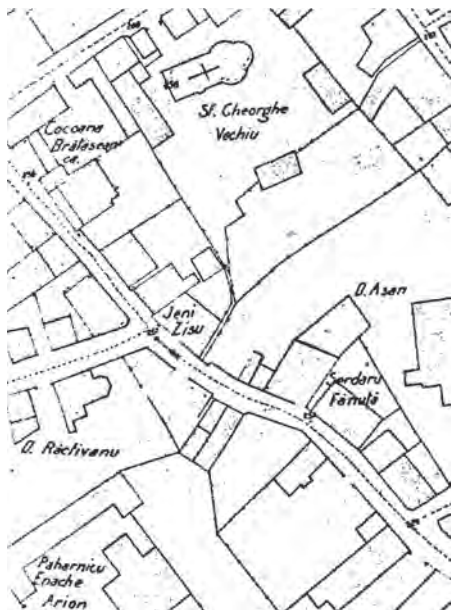

Fig. 4. Detaliu din Planul Borroczyń 1846.

Fig. 5. Detaliu din Planul Borroczyń 1847-ante 1852.

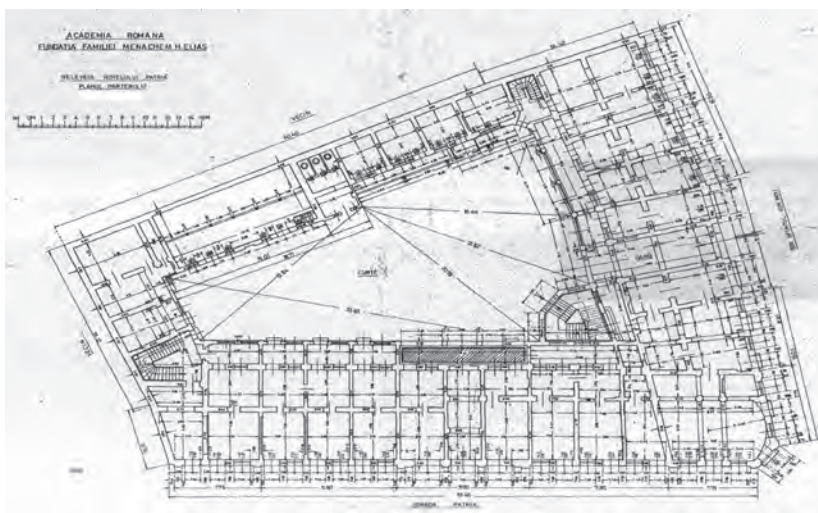
Fig. 6. Detaliu din Planul Papisoglu -
Perspectiva Colorii de Roșu.

Fig. 7. Hanul Patria –releveul parterului-1933.

rezistă și azi, într-o stare avansată de degradare, peste drum de biserica Răzvan. Aflat în mahalaua „Carele cu pește cele vechi” peste drum de biserica Răzvan, terenul pe care se găsește hanul „era mare și aparținea părintelui sau bunicului - moșului - dascălului Șerban, apoi, prin vânzare și părți date de zestre, el s-a micșorat și împărțit la diferite persoane. Este singura proprietate, poate, din București de la care s-au păstrat toate documentele, circa 60, de vânzare-cumpărare, în decurs de peste 200 de ani (1650–1860), arătându-se în ele prin câte mâini au trecut anumite parcele, cu construcțiile respective, vândute sau cumpărate, precum și sumele de bani ce s-au plătit”.¹³ Alexandru Neculescu, logofăt de vistierie și mai apoi clucer, intră în proprietatea hanului prin căsătoria cu unica fiică

¹³ Potra 1985, p. 172-173.

a dascălului Șerban, protopsaltul. La moartea acestuia, fiul său Hristodor Neculescu intră în proprietatea jumătății de han, alcătuite din șapte prăvălii cu etaj deasupra și camere în spate, cu anexe și curte. În 1823, Hristodor Neculescu dă ca zestre hanul fiicei sale Marița, la căsătoria cu căminarul Mavrodoglu. Ultimul document referitor la han este cel prin care Marița, ramașă văduvă, vinde hanul lui Panait Nicolau în 1946.

Corespondența între descrierea din acte și aspectul actual al clădirii, faptul că figurează cu formă identică în planurile Borroczyń din 1846 (Fig.12) și cel elaborat ante 1852 (Fig.13), ne pot duce la datarea de secol XVIII. După 1846 are loc însă, în istoria Bucureștiului, un eveniment nefericit, cu impact major asupra arhitecturii zonei centrale: Focul cel Mare – despre care știm că a distrus 12 biserici și 13 mahalale, întinzându-se până în Târgul Cucului (aflat în zona din spatele Spitalului Colței). Este probabil ca incendiul să fi cuprins și clădirea hanului.

Confirmarea acestei ipoteze rezultă din schița întocmită pe autorizația de construcție, din 1867, a caselor alăturate. Proprietarul locului de pe latura sudică a hanului cere *bilet pentru liberă lucrare pentru a clădi una pereche de case din nou pe locul meu ce lu am în Strada Moșilor vis-a-vis de Biserica Răsvan Culoarea Roșie*. În schița de pe verso figurează parțial casele alăturate, pe care se specifică *După incendiu*. În Relația ce însoțește schița se menționează: *Alinierea cu acea parte este stabilită prin construcțiile mari făcute după Incendiu*.¹⁴ Hanul este deci reconstruit după 1847, probabil peste pivnițele boltite ale vechii clădiri, cu adăugarea corpului lateral la calcan poate înainte de 1895 (când se poate mai mult ghici decât identifica cert pe Planul Institutului Geografic al Armatei).

Fațada la stradă este ornamentată cu o frumoasă arcatură neoclasică (Fig.14), însă intervenții repetate în timp au transformat curtea interioară, galeria închisă ce înconjoară cele două laturi ale clădirii nemaipăstrând nimic din caracteristicile arhitecturale inițiale.

Cele două hanuri (Patria și Neculescului) sunt realizate în limbajul tipic al arhitecturii civile de secol XVIII și început de secol XIX, așa cum o descrie Grigore Ionescu: *„o arhitectură specific locală, care chiar când este impunătoare are un caracter mai puțin distant: materialele folosite în construcție sunt mai puțin luxoase, tehnica lucrului e mai puțin savantă, iar stilul care o caracterizează este mai realist, mai împregnat de tradiții populare, mai pitoresc”*.¹⁵

Valoarea celor două clădiri rezidă atât în elementele de inspirație populară, păstrate nealterate doar în curtea hanului Patria, cât și în elementele neoclasiche simplificate, cu o realizare evident meșteșugărească, ce pot fi considerate o modalitate tipică de realizare a fațadelor clădirilor publice, dinaintea introducerii stilurilor arhitectonice occidentale pe filieră cultă. Construirea lor la jumătatea secolului al XIX-lea nu le știrbește cu nimic valoarea, dovedind persistența târzie a unor tipologii tradiționale.

Bibliografie

Boia 2002 =	Boia L., <i>România Țara de frontieră a Europei</i> , București, 2002.
Damé 1907 =	Damé Fr., <i>Bucarest en 1906</i> , București, 1907.
Ionescu 1982 =	Ionescu Gr., <i>Abitectura pe teritoriul României de-a lungul veacurilor</i> , București, 1982.
Ionnescu-Gion 1899 =	Ionnescu-Gion Gh. I., <i>Istoria Bucurescilor</i> , București, 1899.
Joja 1981 =	Joja C., <i>Sensuri și valori regăsite</i> , București, 1981.
Karnooh 1994 =	Karnooh C., <i>Românii – tipologie și mentalități</i> , București, 1994.
Mucenic 1997 =	Mucenic C., <i>București, un veac de arhitectură civilă – secolul XIX</i> , București, 1997.
Mucenic 2004 =	Mucenic C., <i>Străzi, piețe, case din vechiul București</i> , București, 2004.
Potra 1985=	Potra G., <i>Istoricul hanurilor bucureștene</i> , București, 1985.

¹⁴ Arhivele Municipiului București, fond P.M.B. Serviciul Tehnic dos.6/1867, cerere nr. 1217 28 iulie 1867.

¹⁵ Ionescu 1982.

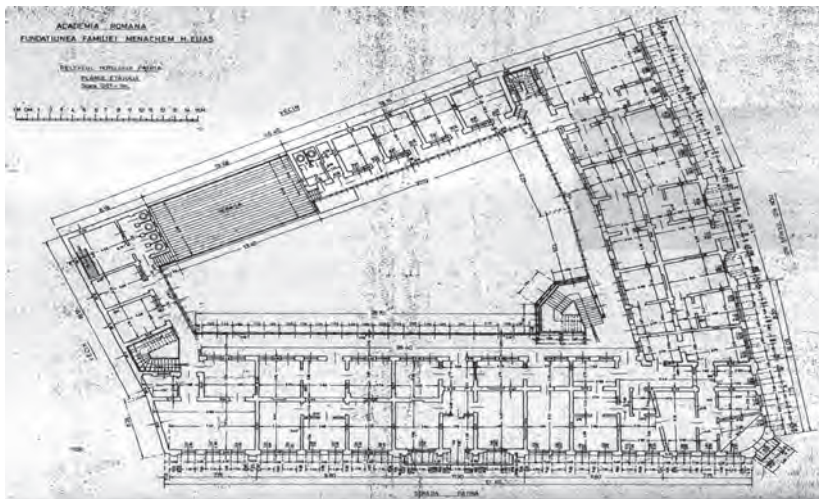

Fig. 8. Hanul Patria – relevul etajului -1933.

Fig. 9. Hanul Patria – traveea intrării.

Fig. 10. Hanul Patria în 2003.

Fig. 11. Hanul Neculescului – fațada principală.

Fig. 13. Detaliu din planul Borroczyń 1852.

Fig. 14. Hanul Neculescului – detaliu de travee.

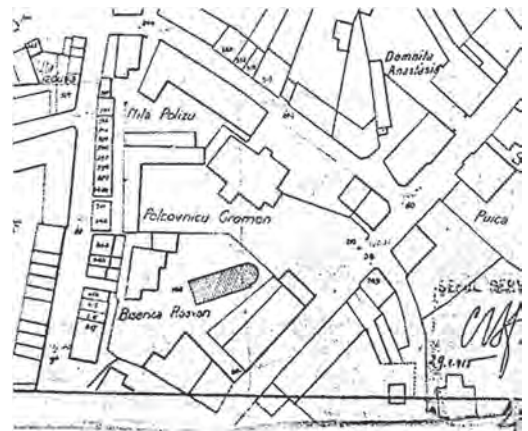

Fig. 12. Detaliu din Planul Borroczyń 1846.